

دوگانه های سرنوشت ساز

سید محمدحسین راجی

سرشناسه: راجی / سید محمدحسین
عنوان و نام پدیدآور: دوگانه‌های سرنوشت‌ساز / سید محمدحسین راجی
مشخصات نشر: قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف،
مشخصات ظاهری:
شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۴۴۱ - ۱۹۱ - ۲
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: اسلامی -- تاریخ -- داستان
موضوع: Communication in marriage -- Miscellanea --
شناسه افزوده: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها
رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۰۷۰

دوگانه‌های سرنوشت‌ساز

نویسنده:	سید محمدحسین راجی
ویراستار:	سید میثم طباطبائی (متن‌یابان سام)
مدیر هنری و طراحی گرافیک:	محمدصادق صالحی
ناشر:	دفتر نشر معارف
نوبت چاپ:	اول / ۱۳۹۸
تیراژ:	۵۰۰۰ جلد
لینتوگرافی، چاپ و صحافی:	چاپ معارف
شابک:	۴۴۴
قیمت:	۲۸۰۰۰ ریال
مرکز پخش:	نشر معارف

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست

پیشگفتار ۱۳

دوگانه اول

ابتکاری و فعال بودن در مقابل انفعالی و تابع دشمن بودن

۱۹	منفعل یا فعال
۲۱	ابتکار و خلاقیت پیامبران
۲۲	نوآوری‌ها در دوران دفاع مقدس
۲۳	حماسه فتح خرمشهر
۲۴	بهت‌زدگی جهان در عملیات والفجر ۸
۲۵	شگفت‌انگیزترین عملیات هوایی جهان
۲۶	نوآوری در عملیات دارخوین
۲۶	ابتکار عمل در عملیات طریق القدس
۲۷	خلاقیت در عرصه مهندسی رزمی
۲۷	پل بعثت، شاهکار مهندسی جنگ
۲۸	طولانی‌ترین پل متحرک جهان، شاهکار دیگر مهندسی جنگ
۲۸	تبدیل تهدید به فرصت
۲۹	از کربلای ۴ تا کربلای ۵؛ از شکست تا پیروزی
۳۰	آبروی امام علی <small>علیه السلام</small> در قصر معاویه
۳۲	اثرات انفعال در مقابل دشمن
۳۲	(الف) لیبی؛ مذاکره و مرگ
۳۴	(ب) کره شمالی، سازش و شکست مذاکرات
۳۶	(ج) عراق، آدم‌کشی برای صلح
۳۷	(د) مصر، رؤیای ناتمام
۳۸	(هـ) جام پربلای برجرام

دوگانه دوم

نگاه امیدوارانه در مقابل نگاه مأیوسانه

- نگاه امیدوارانه در زندگی و خانواده..... ۴۴
- امید، جزء لاینفک تشیع..... ۴۵
- امید؛ نسخه شفابخش خمودگی..... ۴۷
- مثبت‌اندیشی، نیاز مهم زندگی..... ۴۸
- القای یأس؛ سلاح پنهان دشمنان..... ۴۸
- منابع مالی حزب‌الله لبنان چگونه تامین می‌شود؟..... ۵۰
- شبهه‌های دیگر به نام عدم تأیید صلاحیت..... ۵۲
- نقدهای مغرضانه!..... ۵۲
- یادآوری نصرت الهی..... ۵۳
- پرتکرارترین آیه در بیانات رهبر انقلاب ﷺ..... ۵۳
- پیش‌بینی‌های محقق شده امام خمینی ﷺ..... ۵۴
- سربازان در گهواره..... ۵۴
- فرار شاه..... ۵۴
- عاقبت آیت‌الله منتظری..... ۵۵
- رهبری آینده..... ۵۶
- سقوط شوروی؛ ابر قدرت شرق..... ۵۷
- حمله عراق به کویت..... ۵۷
- عاقبت ذلت‌بار فرعون‌های منطقه..... ۵۸
- حرکت مردم مصر..... ۵۹
- پیش‌بینی‌های محقق شده رهبر انقلاب ﷺ..... ۵۹
- پیش‌بینی مرگ حافظ اسد..... ۵۹
- پیش‌بینی شکست مذاکرات صلح خاورمیانه در اوج توافقات بین‌المللی..... ۶۰
- پیش‌بینی افول آمریکا بعد از ۱۱ سپتامبر و گرفتاری در باتلاق عراق..... ۶۱
- پیش‌بینی عاقبت فلاکت‌بار سران مزدور..... ۶۲
- پیش‌بینی وقوع انقلاب در مصر با روحیه اسلامی انقلابی ملت مصر..... ۶۳
- پیش‌بینی عقب‌نشینی اسرائیل و پیروزی مقاومت در سال ۲۰۰۰..... ۶۳
- پیش‌بینی جنگ ۳۳ روزه و پیروزی مقاومت در آن..... ۶۴
- پیش‌بینی آغاز بیداری اسلامی و تحقق خاورمیانه اسلامی..... ۶۶
- پیش‌بینی گسترش بیداری ملت‌های خاورمیانه به قلب اروپا..... ۶۸

دوگانه سوم شجاعت در مقابل ترس

۱. شجاعت در برابر دشمن درونی ۷۱
- داستان تکان‌دهنده امیر..... ۷۲
۲. شجاعت در مقابل دشمن بیرونی ۷۳
- شجاعت، ویژگی انبیاء الهی..... ۷۳
- شجاعت در سیره ائمه علیهم‌السلام و یاران‌شان ۷۴
- الف) شجاع‌ترین چهره تاریخ اسلام..... ۷۵
- ب) عبدالله بن عقیف، شجاع صادق..... ۷۶
- ج) میثم تمار، اولین مسلمانی که افسار بر دهانش بستند تا سخن حق نگوید ۷۷
- شجاعت در سیره علما و اولیاء ۷۷
- الف) قصاص در خیابان..... ۷۹
- ب) ملاقات نواب صفوی با شاه ۷۹
- ج) به کوری چشم دشمنان زنده‌ام ۸۰
- د) دعای مدرس برای رضا شاه!..... ۸۱
- ه) مجسمه دو رو ۸۱
- و) نه تو را راه می‌دهم و نه خانمت را..... ۸۱
- ز) شجاعت وصف ناشدنی ۸۲
- ح) سلاطین ترسو..... ۸۴
- شجاعت امامین انقلاب ۸۴
- الف) شجاعت امام و ترس صدام ۸۵
- ب) گفت‌وگوی سرهنگ مولوی و امام علیه‌السلام در زندان..... ۸۶
- ج) عدم ترس از آمریکا ۸۷
- د) شجاعت رهبری در نماز جمعه ۸۷
۳. هزینه سنگین «ترس» ۸۸

دوگانه چهارم حزم و تدبیر در مقابل ساده‌اندیشی

- حزم و تدبیر در کلام و سیره پیامبر و اهل بیت علیهم‌السلام ۹۱
- قرض ناصواب..... ۹۲
- اهمیت تدبیر در مسئولین ۹۳
- پیشگیری از نزاع با تدبیر..... ۹۴
- تدبیر برای جلوگیری از گرانی ۹۴
- حضرت زهرا علیها‌السلام در اوج تدبیر..... ۹۶
- تدبیر در سیره علی علیه‌السلام ۹۶

- ۹۷ ساده لوحی به نام اشعری
- ۹۹ تدبیر در سیره علما
- ۹۹ ازدواج شاه با دختر مسیحی
- ۱۰۰ امام خمینی علیه السلام، اعجوبه تدبیر
- ۱۰۰ الف) اعلام حرمت استفاده از تاریخ شاهنشاهی
- ۱۰۱ ب) تداوم جنگ پس از فتح خرمشهر
- ۱۰۳ تدبیر علما در مجلس خبرگان رهبری
- ۱۰۴ اعلام بی‌طرفی ایران در جنگ عراق و کویت توسط آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام
- ۱۰۵ سهل‌اندیشی در تضاد با تدبیر
- ۱۰۵ توأبین منافق
- ۱۰۶ اعتماد به آمریکا
- ۱۰۷ الگوبرداری از زندگی غربی
- ۱۰۷ ساده‌اندیشی در فضای مجازی

دوگانه پنجم

نگاه توأم به تهدیدها و فرصت‌ها

- ۱۱۳ سیره اهل بیت علیهم السلام در تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها
- ۱۱۴ دوره اول: از وفات پیامبر صلی الله علیه و آله تا نیمی از دوران امام سجاد علیه السلام
- ۱۱۸ دوره دوم: از اواسط دوران امام سجاد علیه السلام تا اواسط دوران امام کاظم علیه السلام
- ۱۱۹ دوره سوم: اواسط دوران امام کاظم علیه السلام تا غیبت
- ۱۲۰ جمهوری اسلامی و استفاده از تهدیدها
- ۱۲۰ جنگ تحمیلی فرصتی برای افزایش توانمندی
- ۱۲۲ تحریم هسته‌ای، فرصتی برای رشد
- ۱۲۲ اعتراف به بی‌اثر بودن تحریم‌ها علیه ایران
- ۱۲۴ ۳- تبدیل فرصت‌ها به تهدیدها

دوگانه ششم

شناخت یا عدم شناخت واقعیت‌های میدانی

- ۱۲۹ سختی در زندگی
- ۱۳۰ حالت اول: شناخت واقعیت
- ۱۳۱ حالت دوم: عدم شناخت واقعیت
- ۱۳۱ دنیا محل سختی‌ها
- ۱۳۳ سه اصل اساسی سختی‌های زندگی
- ۱۳۳ الف) سختی‌ها اجتناب‌ناپذیرند
- ۱۳۳ ب) نعمتی که از دست رفت، برگشت‌ناپذیر است

۱۳۴	ج) سختی‌ها پایان‌پذیرند.....
۱۳۶	نامیدن کردن از رحمت الهی مهمترین حربه شیطان.....
۱۳۷	سرمایه‌های یک انسان مسلمان.....
۱۳۷	۱- سرمایه‌های مکتوب.....
۱۳۷	الف) قرآن.....
۱۳۸	ب) نهج‌البلاغه.....
۱۳۸	ج) صحیفه سجاده.....
۱۳۹	د) ادعیه و زیارات.....
۱۳۹	هـ) احادیث ائمه اطهار <small>علیهم‌السلام</small>
۱۴۰	۲- سرمایه‌های بشری.....
۱۴۰	الف) پیامبر اعظم <small>صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم</small>
۱۴۱	ب) ائمه معصومین <small>علیهم‌السلام</small>
۱۴۴	ج) شهدا.....
۱۴۴	د) علمای اسلام.....
۱۴۵	۱) اکتشافات شیمی.....
۱۴۵	۲) مواد نسوز.....
۱۴۵	۳) کشف اتم.....
۱۴۶	۴) اختراع شیشه از سنگ.....
۱۴۶	۵) اختراع پاندول.....
۱۴۶	۶) اختراع ساعت.....
۱۴۶	۷) اختراع وسایل مکانیکی.....
۱۴۷	۸) اختراع ماشین.....
۱۴۷	۹) اختراع وسیله پرواز در هوا.....
۱۴۸	۱۰) اختراع اسلحه گرم و توپ.....
۱۴۸	۱۱) شماری از اختراعات و ابتکارات مسلمانان.....
۱۵۰	هـ) ولایت فقیه.....

دوگانه هفتم

مدیریت احساسات در مقابل رها کردن آن

۱۵۶	۱- مدیریت احساسات در بُعد فردی.....
۱۵۸	۲- مدیریت احساسات در بُعد اجتماعی.....
۱۵۸	حوادث سفارت عربستان.....
۱۵۹	شاه زنازاده!.....
۱۵۹	فتنه ۸۸.....
۱۵۹	انقلاب اسلامی، ثابت‌قدم در رسیدن به هدف.....

۱۶۰	چپ‌گرایی که مایهٔ ننگ بود
۱۶۲	خودداری از ورود به جنگ اول خلیج فارس
۱۶۳	اسلام مخالف افراط و تفریط
۱۶۴	شیعه انگلیسی
۱۶۶	یاور امام زمان <small>عجل الله تعالی فرجه</small>
۱۶۷	جریان ابولؤلؤ
۱۶۸	غلات و غالیان و عدم خودداری از بروز احساسات ناصحیح

دوگانه هشتم

رعایت ضوابط شرعی در مقابل عدم رعایت ضوابط شرعی

۱۷۳	۱. تقوا در امور فردی
۱۷۳	تقوا در سبک زندگی
۱۷۴	بهترین راه برای بانقوا شدن
۱۷۶	اقسام گناهان از جهت آثار
۱۷۹	۲- تقوا در امور اجتماعی
۱۸۰	تقوا، مانع مکر و فریب در سیاست
۱۸۱	تقوای امام خمینی <small>رهبر</small>
۱۸۲	تقوای مقام معظم رهبری <small>رهبر</small>
۱۸۴	تقوای جمهوری اسلامی

دوگانه نهم

بهره‌گیری از تجربه‌ها در مقابل فراموش کردن آنها

۱۹۲	تجربه‌های از موفقیت بزرگان
۱۹۲	راز موفقیت امام خمینی <small>رهبر</small>
۱۹۳	هنر بزرگ آیت‌الله بهجت <small>رهبر</small>
۱۹۳	راز موفقیت علما از نگاه آیت‌الله مکارم شیرازی <small>رهبر</small>
۱۹۴	راز موفقیت مقام معظم رهبری <small>رهبر</small>
۱۹۶	تجربه ۴۰ ساله انقلاب اسلامی
۱۹۶	۱- ارائه نظریه مقاومت
۱۹۸	۲- اعتماد به جوانان
۱۹۸	۳- ولایت‌پذیری
۲۰۰	۴- اعتماد نداشتن به غرب‌گرایان
۲۰۱	۵- عدم اعتماد به دشمن
۲۰۱	الف) اعتماد شوروی به آمریکا
۲۰۲	ب) اعتماد مصدق به آمریکا

- ۲۰۳..... (ج) اعتماد شاه به غرب.....
 ۲۰۴..... استفاده از تجربیات سایر کشورها.....

دوگانه دهم

توجه به دشمن واقعی در برابر مقصر دانستن یکدیگر

- ۲۰۹..... ایجاد وحدت در برابر تهدیدهای داخلی و خارجی.....
 ۲۱۰..... جنگ نهاوند.....
 ۲۱۳..... صلح امام حسن علیه السلام.....
 ۲۱۳..... مشاوره دادن امام سجاد علیه السلام به خلفا.....
 ۲۱۵..... تشخیص اولویت.....
 ۲۱۶..... دشمن اصلی را بشناس.....
 ۲۱۶..... اعدام میرزای تبریزی و بی‌تفاوتی قمه‌زنان.....
 ۲۱۷..... کر بلا فرستادن ساواک.....
 ۲۱۷..... جریان کتاب «شهید جاوید».....
 ۲۱۸..... تدبیر میرزای شیرازی.....
 ۲۱۹..... دشمن اصلی و دشمن فرعی زمانه.....
 ۲۱۹..... دشمن اصلی زمانه.....
 ۲۱۹..... دشمن فرعی زمانه.....
 ۲۲۰..... بازی در زمین دشمن.....

کتابنامه

- ۲۲۵..... کتب.....
 ۲۲۸..... مطبوعات.....
 ۲۲۸..... پایگاه‌های اینترنتی.....

پیشگفتار

مسیر پر پیچ و خم انقلاب پر است از "پیروزی ها و شکست ها" و تجربه ۴۰ ساله انقلاب اسلامی نیز سرشار از این فراز و فرودهاست. تجربه گام دوم انقلاب نیازمند توشه‌گیری از تجربیات گام نخست و آسیب‌شناسی ناکامی‌ها و الگوگیری از پیروزی‌هاست.

شاید یکی از مهم‌ترین سخنرانی‌های استراتژیک رهبر انقلاب که ترسیم روشی، برای تحلیل این موضوع است و در کشاکش فضای آخر سال مغفول واقع گردید؛ سخنان ایشان در جمع اعضای مجلس خبرگان رهبری در ۲۳ اسفند ۱۳۹۷ است، که به فرموده ایشان نیاز به تبیین دارد.

ایشان در این دیدار فرمودند: "بحثی که امروز بنده آماده کردم که خدمت آقایان عرض بکنم ... برای این است که این عناوین، این سرفصل‌هایی که ما عرض میکنیم، به وسیله‌ی شما آقایان با علمیتی که دارید، با مهارتی که دارید، با توانایی تجزیه و تحلیلی که دارید، تبیین بشود برای مردم و به صورت گفتمان دربیاید، به صورت فهم عمومی دربیاید. اینکه مردم ما در این زمینه، در مورد این مسئله‌ی خاص که حالا عرض میکنم، به یک فهم عمومی برسند، خیلی برای کشور مهم است. آنچه بنده میخواهم به عنوان موضوع مورد بحث عرض کنم، عبارت است از این مسئله: نوع مواجهه‌ی کشور و افراد مؤثر کشور با چالش‌ها، با حوادث ... چند دوگانه را من عرض میکنم در این زمینه"

مقام معظم رهبری علیه السلام در این جلسه، پدافند مقابل تهاجم دشمن در عرصه‌های مختلف را از ضروریات حفظ انقلاب بیان کرده و آن را منوط به شناخت روش صحیح مواجهه با مخاطرات می‌دانند و می‌فرمایند: «هر کشوری، هر جامعه‌ای حوادثی دارد؛ این حوادث بعضاً حوادث خوب است، بعضاً حوادث تلخ است، بعضاً فشار هست - فرض کنید ما دچار تحریمیم، دچار تهاجم فرهنگی هستیم و از این قبیل چیزها، یا بعضی از کشورها دچار تهاجم سخت و تهاجم نظامی هستند؛ حوادثی برای کشورها پیش می‌آید- گاهی هم پیشرفت‌هایی پیش می‌آید. نوع مواجهه با این حوادث خیلی مهم است که چطور با این حوادث مواجه شویم. بحث من و موضوعی که می‌خواهم عرض کنم، این است»^۱

رهبر حکیم انقلاب برای این تقابل ابزارهای ده‌گانه‌ای را لازم می‌دانند که در قالب دوگانه‌هایی در این جلسه بیان می‌کنند و می‌فرمایند: «چند دوگانه را من عرض می‌کنم در این زمینه... به نظر من این دوگانه‌ها سؤالات [مهم] است؛ ما از خودمان باید سؤال کنیم که در این دوگانه‌ها چه جوری باید عمل کنیم.»^۲

در واقع این دوگانه‌ها راهنمای آسیب‌شناسی تصمیمات نظام هستند و با بررسی و استناد به آنان می‌توان علل شکست‌ها را مربوط به انتخاب نادرست در این دوگانه دانست.

دوگانه‌ها، سرنوشت انسان را مشخص میکند؛ روز عاشورا روز دوراهی‌ها و دوگانه‌ها بود. برای بسیاری از سپاه عمر سعد این دو راهی پیش آمد، برخی راه بهشت را انتخاب کردند و گروهی راهی دوزخ شدند.

حر بن یزید ریاحی در روز عاشورا در دو راهی سرنوشت‌سازی قرار گرفت. او به مهاجر بن انس که یکی از دوستانش بود این دو راهی را این‌گونه بیان می‌کند: «به راستی که خود را میان بهشت و جهنم میبینم و به خدا سوگند اگر تکه تکه شوم و مرا با آتش بسوزانند من جز بهشت چیز دیگری را انتخاب نخواهم کرد» او که راهش را انتخاب کرده بود به اسب خود نهبی زد و به سوی خیمه گاه امام علیه السلام حرکت نمود.

۱. همان.

۲. همان.

دوگانه های سرنوشت ساز ممکن است در ابتدا فاصله ای کم داشته باشند اما به مرور زمان فاصله ها بسیار زیاد خواهد شد فاصله ای از شرق تا غرب، فاصله ای از صدر بهشت تا اعماق جهنم.

ده دوگانه ای که رهبری در دیدار خبرگان به آن اشاره فرمودند عبارت است از:

- ۱- ابتکاری و فعال بودن در مقابل انفعالی و تابع دشمن بودن
- ۲- نگاه امیدوارانه در مقابل نگاه مأیوسانه
- ۳- شجاعت در مقابل ترس
- ۴- حزم و تدبیر در مقابل ساده اندیشی
- ۵- نگاه توأم به تهدیدها و فرصت ها
- ۶- شناخت یا عدم شناخت واقعیت های میدانی
- ۷- مدیریت احساسات در مقابل رها کردن آن
- ۸- رعایت ضوابط شرعی در مقابل عدم رعایت ضوابط شرعی
- ۹- بهره گیری از تجربه ها در مقابل فراموش کردن آنها
- ۱۰- توجه به دشمن واقعی در برابر مقصر دانستن یکدیگر.

این ده دوگانه که اهمیت بسیار بالایی دارد موضوع کتابی است که پیش روی شما عزیزان قرار گرفته است. بسیار مناسب است که علما، روحانیون و صاحبان کرسی منابر و تدریس به این ۱۰ دوگانه سرنوشت ساز که رهبر حکیم انقلاب علیه السلام به آنها اشاره فرمودند بپردازند تا بتواند گفتمان غالب جامعه شود.

از زحمات همه عزیزانی که در تولید این اثر همت کرده اند کمال تشکر و سپاس را دارم و ان شاء الله عاقبت همه ما ختم به خیر و ختم به شهادت باشد

و السلام علیکم و رحمه الله و برکاته

میلاذ باسعادت میوه دل امام رضا علیه السلام؛ جواد الائمه علیه السلام

حرم مطهر علی بن موسی الرضا علیه آلاف التحیه والثناء

۱۵ اسفند ۱۳۹۸

دوگانه اول

ابتکاری و فعال بودن در مقابل
انفعالی و تابع دشمن بودن

چند دوگانه را من عرض میکنم در این زمینه؛ یعنی نوع مواجهه [با چالش‌ها] گاهی مواجهه‌ی ما با این حوادث، مواجهه‌ی فعال است، گاهی مواجهه‌ی انفعالی و مواجهه‌ی منفعل. فعال یعنی اینکه وقتی با یک حادثه‌ای روبه‌رو میشویم، نگاه کنیم ببینیم ما در قبال این حادثه - برای دفع آن، برای رفع آن، برای تضعیف آن، یک جاهایی برای تقویت آن - چه کار باید بکنیم؛ فکر کنیم و فعال وارد میدان بشویم؛ این مواجهه‌ی فعال. مواجهه‌ی انفعالی این است که وقتی یک حادثه‌ی تلخی، سختی، مشکلی پیش می‌آید، بنا کنیم آه و ناله کردن، دائم به زبان آوردن، دائماً گفتن، مدام تکرار کردن؛ بدون اینکه یک تحرکی در مقابل آن داشته باشیم. پس دو جور مواجهه داریم: مواجهه‌ی فعال، مواجهه‌ی انفعالی.

از نگاه دیگر: مواجهه‌ی ابتکاری یا مواجهه‌ی عکس‌العملی. مواجهه‌ی عکس‌العملی این است که فرضاً وقتی در مقابل یک دشمن قرار گرفتیم، و دشمن ما را به یک میدان مواجهه‌ای می‌کشاند، ما هم برویم در همان میدان، و طبق برنامه‌ریزی او - که یک حرکتی انجام می‌دهد - مثل خود او یک حرکتی انجام بدهیم؛ این مواجهه‌ی انفعالی است، این مواجهه‌ی عکس‌العملی است؛ یعنی در واقع حرکت ما تابعی از نوع حرکت او است. مواجهه‌ی ابتکاری این است که نه، فرضاً دشمن از یک ناحیه‌ای به ما حمله می‌کند، ما از ناحیه‌ی دیگری به او حمله کنیم، ما به شکل دیگری ابتکار عمل را به دست بگیریم و نوعی برخورد کنیم که مثلاً ضربه بزنیم. این دو جور مواجهه است.^۱

۱. مقام معظم رهبری در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۳/۱۲/۱۳۹۷.

منفعل یا فعال

برخی از افراد تأثیر زیادی از حوادث روزگار می‌پذیرند. در هر برهه از زندگی تسلیم شرایطی می‌شوند که زندگی برای آنها رقم زده است. آنها به نقش و توان خود برای اقدام و اثرگذاری توجه نمی‌کنند و توانایی‌های بالقوه‌ای را که خداوند متعال در وجود آنها نهاده است، نادیده می‌گیرند. تنبلی را چاشنی زندگی خود کرده و تنها در انتظار آینده‌ای هستند که گویی باید با پای خود به سمت آنها بیایید! روزانه بخش منفی‌باف ذهن آنها بیشترین انرژی را در بدن آنها مصرف می‌کند و تنها یاد گرفته‌اند که با ناامیدی زندگی را بگذرانند. حتی اندکی به اطراف خود نگاه نمی‌کنند تا از تجربه و موفقیت دیگران انگیزه کسب کنند. آنها نمی‌خواهند بدانند که اگر کسی توانسته است به اهداف بالایی از زندگی دست پیدا کند، به مدد این بوده که پا در راه گذاشته و برای حل مشکلات خود اقدام کرده است و اکنون، پس از تلاش بسیار برای تغییر و جبران کمبودها، به آرمان‌های بزرگ دست یافته است.

گاهی جوان مجردی که دلیل ازدواج نکردن خود را نبود مورد مناسب می‌داند در حالی که حتی پرس‌وجویی ساده از اطرافیان خود نکرده است و انتظار دارد که مورد مناسب خود به پای خود نزد او بیاید! یا شخصی که در کار و کسب خود هیچ‌گونه نوآوری و تغییری انجام نداده است و چیدمان مغازه خود را از سال‌ها پیش تغییر نداده است، انتظار دارد مشتری‌ها روبروی مغازه او صف بکشند!

نقطه مقابل این افراد، کسانی هستند که اگر در زندگی با مشکل و یا کمبودی مواجه شوند، به جای کوتاه آمدن و پذیرفتن شرایط موجود سعی در تغییر و بهبود

محیط می‌کنند. آنها به‌جای مقصرتراشی و متهم کردن دیگران و از دست دادن فرصت، اشتباه‌های گذشته خود را اصلاح می‌کنند و به‌دنبال تغییر، نوآوری، ابتکار و به‌دست‌گرفتن شرایط هستند. این جهان برای بروز و شکوفایی استعدادهای الهی انسان‌ها ظرفیت زیادی دارد؛ کافی است هر کس استعداد و علاقه خود را کشف کرده و در مسیر تحقق آنها قدم بردارد. انسان‌های بزرگ تاریخ این‌چنین بوده‌اند.

نقل است زمانی که ادیسون به مدرسه می‌رفت، معلم نامه‌ای به ادیسون داد که به مادرش بدهد و گفت این نامه را فقط مادرت بخواند. ادیسون نامه را به مادرش داد و گفت این نامه را معلم به من داده است. مادر ادیسون نامه را خواند. در نامه نوشته شده بود: «با کمال تأسف باید بگویم: فرزندان کودن است و هیچ‌گونه استعدادی برای ادامه تحصیل و درس خواندن ندارد. مدرسه ما نیز جای افراد ابله و کودن نیست و از فردا او را به مدرسه راه نمی‌دهیم».

مادر ادیسون کار عجیبی کرد و نامه را به‌طرز دیگری برای فرزندش خواند. او نامه را این‌گونه خواند: «فرزند شما نابغه و باهوش است و مدرسه ما توان آموزش به فرزندان را به‌دلیل داشتن هوش بالا ندارد. شما باید شخصاً خودتان به او آموزش دهید».

این‌گونه شد که مادر ادیسون شروع به درس دادن به فرزندش در منزل کرد. ادیسون در سن ۱۳ سالگی اولین اختراع خود را ثبت کرد. مدتی پس از فوت مادرش، ادیسون صندوقچه مادرش را باز کرد و خواست آن نامه را برای همه بخواند تا به همه ثابت کند از کودکی نابغه بوده و معلمش اولین کسی بوده که این مسئله را فهمیده است؛ ولی با دیدن اصل نامه شروع به گریه کرد و تازه فهمید که نامه معلمش چیز دیگری بوده است! ادیسون تازه فهمید که چگونه مادرش از یک ادیسون کودن، یک ادیسون نابغه ساخت!

ادیسون بعدها در خاطراتش نوشت: «توماس ادیسون، فرد کودنی که توسط یک مادر قهرمان، به نابغه قرن تبدیل شد!»^۱

نوآوری و کشف استعداد محدود به دوران کودکی و نوجوانی نیست و باید در همه لحظات و همه شرایط زندگی، روحیه فعالی داشت و تصمیم‌های صحیح را

در برنامه زندگی خویش قرار داد.

سکاکی در پیروی تصمیم به آموختن علم گرفت. نزد استاد خود رفت و گفت: تمرینی به من بدهید. استاد گفت: تا فردا ده بار این جمله را بنویس: «پوست سگ با دباغی پاک می‌شود». سکاکی به خانه رفت و از یادش رفت که جمله استاد چه بود. نه بار جمله‌ای را نوشت و به استاد داد. استاد عصبانی شد و قلم را پرت کرد و گفت: بیرون برو. جمله‌ای که نوشته بود، این بود: «سگ گفت: پوست استاد با دباغی پاک می‌شود».

سکاکی به بیابان رفت و کنار چشمه‌ای نشست. دید سنگی بر اثرات برخورد مداوم قطرات آب به آن سوراخ شده است با خود گفت: ذهن و حافظه من از این که بدتر نیست! این قدر که کودن نیستم! مغز من که مانند سنگ نیست. او بعد از آن، یکی از دانشمندان بزرگ جهان شد.^۱

انسان‌های منفعل، همواره تابع حرکت روزگارند و از خود خلاقیتی نشان نمی‌دهند، در حالی که بزرگان با ابتکارات خود پیشرفت‌های شگرفی داشته‌اند.

«اینکه وقتی با یک حادثه‌ای روبرو می‌شویم، نگاه کنیم و ببینیم در قبال این حادثه و برای دفع و رفع آن، برای تضعیف آن و یک جاهایی برای تقویت آن، چه باید بکنیم؛ و فکر کنیم و فعالانه وارد میدان شویم؛ این مواجهه فعال است».^۲

ابتکار و خلاقیت پیامبران

پیامبران خلاقیت‌های بالایی در جذب مخالفین داشتند. نوع ورود حضرت موسی علیه السلام به دربار فرعون، نوع مناظره ابراهیم علیه السلام با نمرود و صحبت حضرت یوسف علیه السلام با زندانیان در زندان، نمونه ابتکار و نوآوری ایشان بود. یا مثلا حضرت داود علیه السلام با بافتن زره توانست از حملات دشمن در امان بماند. حضرت سلیمان علیه السلام با استفاده از شیشه کاخ‌های شیشه‌ای و آبگینه‌ها و ظروف ابتکاری جدید پدید آورد و باعث ایمان یک ملت شد. سدسازی ذوالقرنین باعث جلوگیری از آزارسانی

۱. صداقت، سید علی اکبر، یک صد موضوع، پانصد داستان، ج ۱، ص ۵۰.

۲. بیانات مقام معظم رهبری علیه السلام در دیدار اعضای خبرگان رهبری، مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۳، khamenei.ir

قوم یا جوج و مأجوج به مردم شد. ابتکار حضرت یوسف علیه السلام در ذخیره‌سازی غلات از طریق حفظ آن در شلتوک، موجب افزایش ماندگاری و تأمین امنیت غذایی شد. این راه به‌وسیله کشف قوانین عمومی و خصوصی درباره هوا و غلات و شیوه نگهداری آن به دست آمده بود. پیامبران و بزرگان تاریخ در امور فردی و اجتماعی ابتکار عمل را به دست می‌گرفتند و به اهداف مقدس خود می‌رسیدند.

نوآوری‌ها در دوران دفاع مقدس

در شرایطی که تمام کانون‌های قدرت شرق و غرب در ابعاد سیاسی، نظامی، اقتصادی و تبلیغی، در برابر ملت مسلمان ایران صف‌آرایی کرده بودند؛ رژیم بعث عراق که انقلاب اسلامی را در آغاز راه می‌دید و آن را ضعیف می‌پنداشت، با حمایتی همه‌جانبه از سوی ابرقدرت‌های جهان، به حمله‌ای ناجوانمردانه بر ضد انقلاب اسلامی ایران دست زد.

بدون شک سال‌های ابتدایی پس از انقلاب شکوهمند اسلامی، از سخت‌ترین دوران‌های جمهوری اسلامی بود. حمله ددمنشانه استکبار جهانی و میراث عملکرد خاندان پهلوی که ملت ایران را عقب نگه داشته بود، گذران زندگی را بر ملت ایران دشوارتر می‌نمود. در آن برهه از تاریخ هیچ دولتی حاضر به یاری رساندن به کشور نبود. کشور در حال جنگ ایران، حتی برای تأمین ضروری‌ترین نیازهای خود نیز محتاج دیگر کشورها بود. حتی سیم‌خاردار را نیز می‌بایست از دیگر کشورها خریداری می‌نمود. جمهوری اسلامی ایران برای ادامه راه خود تنها دو انتخاب داشت: یا باید از آرمان‌های خود صرف نظر می‌کرد و در برابر زورگویی‌های مستکبرین عالم کرنش می‌نمود و یا اینکه بر زانوان خود تکیه کرده و ایمان به «توانستن» را ره‌توشه راه خود قرار می‌داد.

معمار انقلاب با حمایت اقشار مختلف جامعه، راه دوم را انتخاب نمود و توانست با تکیه بر همت بلند جوانان، روی پای خود بایستد و با نوآوری و خلاقیت فرماندهان و رزمندگان اسلام، زیر سایه ایمان، شجاعت و از خودگذشتگی آنها و

تحت رهبری هوشمندانه رهبر کبیر انقلاب اسلامی، از سخت‌ترین دوران تاریخ خود به خوبی و پیروزمندانه عبور نماید.

دوران جنگ تحمیلی مملو از خلاقیت‌ها و ابتکارات مختلف است که در ادامه برخی از این مصادیق را تشریح خواهیم کرد.

حماسه فتح خرمشهر

عملیات ۲۵ روزه بیت‌المقدس، طی چهار مرحله، یکی از طولانی‌ترین نبردها در طول جنگ تحمیلی به شمار می‌رود. یکی از نتایج این عملیات، فتح خرمشهر در سوم خرداد ۱۳۶۱ بود. طرح‌ریزی عملیات بیت‌المقدس، از پیچیدگی‌ها و دشواری‌های فراوانی برخوردار بود؛ چرا که ناهمواری و وسعت منطقه، ضرورت افزایش نیروهای خودی را ایجاد می‌کرد. در نتیجه، برای انجام این عملیات، می‌بایست ترکیبی از نیروهای مردمی و نظامی به وجود می‌آمد و در کمترین زمان ممکن، قرارگاه‌های مشترک عملیاتی ایجاد می‌شد. این کار بزرگ، مستلزم برخورداری از توانایی و ابتکار عمل ویژه‌ای برای طرح‌ریزی و هدایت نیروها بود.

عبور از رودخانه کارون در این عملیات، از نوآوری‌های رزمندگان به شمار می‌آمد. عملیات عبور از رودخانه برای نخستین‌بار در جنگ انجام می‌گرفت و یکی از علل انتخاب آن، احتمال زیادِ غافل‌گیری دشمن بود. عدم استقرار نیروهای دشمن در آن موضع، احتمال پیروزی در کل عملیات را بالا می‌برد. در نهایت با وجود همه موانع موجود که عبور از رودخانه را بعید و شاید ناممکن نشان می‌داد، رزمندگان جان بر کف اسلام این عملیات را با موفقیت به پایان رساندند.

در حین عملیات، سرلشگر شهید منصور ستاری، فرمانده نیروهای هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، با نوآوری و ابتکار عمل خود در نحوه کنترل آتشبار موشک‌هاک، باعث سرنگونی بسیاری از هواپیماهای دشمن و فراهم شدن زمینه پیروزی نیروهای جمهوری اسلامی ایران شد. مقام معظم رهبری علیه السلام در باره عملیات بیت‌المقدس چنین فرمودند:

«تاکتیک‌هایی که جوانان مؤمن در عملیات بیت‌المقدس به کار بستند و منتهی به آزادی خرمشهر شد؛ و طراحی‌ای که آنها کردند، تا امروز هم بر آن کسانی که در مقوله‌های نظامی صاحب فکر و نظرنند، درس آموز است. تاکتیک‌های پیچیده، پرتحرک، دشوار و به‌حساب ظاهر، نشدنی، به دست معجزه‌گر جوان مؤمن ایرانی، جوان مبتکر منکی به خدا، عملی و شدنی شد، که بی‌سابقه بود»^۱.

بهبود زندگی جهان در عملیات والفجر ۸

عملیات والفجر ۸ در ساعت ۲۲:۱۰ روز دوم بهمن ۱۳۶۴ آغاز شد. برخی از مهم‌ترین اهداف این عملیات عبارت بود از: انهدام سکوهای پرتاب موشک، فتح شهر فاو و مسدود کردن راه ورود عراق به خلیج فارس.

از مهم‌ترین ویژگی‌های این عملیات می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- انتخاب هوشمندانه و خلاقانه منطقه عملیاتی فاو به‌اندازه‌ای بود که تا دو روز پس از عملیات، ارتش عراق تصور نمی‌کرد که حمله بزرگ سال ۱۳۶۴ ایران از آن منطقه باشد.

۲- تاکتیک جدیدی برای فریب هواپیماهای عراق به‌منظور جلوگیری از حمله به سایت‌های موشکی مورد استفاده قرار گرفت و از توپ‌های ضدهوایی نیز به‌میزان انبوه استفاده شد؛ به همین دلیل، انهدام هواپیما در عملیات والفجر ۸، در طول جنگ بی‌سابقه بود. طبق گزارش‌های معتبر، ۴۵ تا ۴۷ فروند از هواپیماهای عراقی در این عملیات سرنگون شدند و گمان می‌رود تعداد دیگری نیز آسیب دیدند که توانستند خود را به داخل عراق برسانند.

۳- عبور غواصان از ارون‌درود و شکستن خط را باید اصلی‌ترین و مهم‌ترین ویژگی عملیات والفجر ۸ دانست. در واقع، عبور از ارون‌درود با عرض و عمق و شتاب بسیار زیاد این رودخانه که به گفته برخی از کارشناسان، به حدود هفتاد کیلومتر در ساعت می‌رسید، کار بسیار پیچیده و خطیری بود که لازم بود با محاسبه

۱. بیانات مقام معظم رهبری (ع) در دیدار گردان‌های نمونه عاشورا و الزهراء بسیج، مورخ ۱۳۸۶/۹/۵. khamenei.ir

دقیق و آگاهی از جوانب امر صورت می‌گرفت. این مسئله آن قدر مخاطره‌انگیز بود که برخی از فرماندهان نظامی کلاسیک، عملیات عبور از اروندرود را ناممکن دانستند و کمترین موفقیتی برای آن قائل نبودند؛ اما دقت نظر فرماندهان سپاه در دستیابی به اطلاعات لازم، آموزش‌های خاص برای عبور از اروندرود، انتخاب حساب‌شده غواص‌ها، انتخاب مناسب‌ترین نقطه برای عبور، با توجه به عرض رودخانه، و توجه کافی به حالت‌های گوناگون جزر و مد آب و عوامل دیگر؛ باعث شد شکل جدیدی از عملیات نظامی که در نوع خود در تاریخ نظامی جنگ‌های معاصر بی‌سابقه بود، انجام شود و نیروهای خودی با اقتدار کامل، ضمن عبور از اروندرود و شکستن خط، منطقه را تصرف کنند.

در این زمینه، عبدالرشید، فرمانده سپاه سوم عراق، چنین می‌گوید:

«ایران در عملیات جاری خود، روش‌های نظامی نوینی را به کار برده است و برخلاف توقع، در شرایط جوّی سختی که باران‌های شدید می‌بارید، با استفاده از مردان قورباغه‌ای و پیش‌قراولان رزمی، حمله خود را به موانع آغاز کرد».^۱

رادیو امریکا نیز گفت:

«تحلیل‌گران نظامی غرب معتقدند که ایران برای عبور از شط‌العرب، نیاز به تجهیزات کافی داشته است و آنها متعجب از این موضوع‌اند که چگونه با تجهیزات اندک، توانسته‌اند از این آبراه عبور کرده و به مواضع عراقی‌ها دست یابند».^۲

شگفت‌انگیزترین عملیات هوایی جهان

عملیات «اچ ۳» در فروردین ۱۳۶۰ از سوی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران انجام شد. نیروی هوایی با ارائه نقشه نبرد هوایی که بیشتر کارشناسان خودی، خطرپذیری آن را بسیار بالا می‌دانستند، اقدام به حمله‌ای نمود که نه تنها صدام، بلکه هیچ‌یک از کارشناسان جهان هرگز انجام این عملیات را پیش‌بینی نمی‌کردند.

۱. درودیان، محمد، از خرمشهر تا فاو، ص ۲۱۴.

۲. همان، ص ۲۰۰.

این عملیات به دست افسران نیروی هوایی، به‌صورتی کاملاً مبتکرانه طرح‌ریزی شد؛ به‌گونه‌ای که در سراسر جهان بی‌سابقه بود. در این عملیات، هشت فانتوم به‌کمک یک فروند بویینگ ۷۰۷ هواپیمای ملی ایران، پایگاه «الولید» در مجموعه «اچ ۳»، واقع در غربی‌ترین نقطه خاک عراق را که در نزدیکی مرز این کشور با اردن بود، به تلی از خاک تبدیل کردند. عراق بیشتر هواپیماهای جنگنده و مدرن خود را به‌همراه تجهیزات جنگی‌اش، برای دور ماندن از حملات هوایی ایران و جلوگیری از نابودی نیروی هوایی خود، به آن منطقه منتقل کرده بود. بویینگ ۷۰۷ در این عملیات، وظیفه سوخت‌رسانی به هشت فانتوم را در مسیر رفت و برگشت بر عهده داشت؛ چرا که مسیر طولانی بود و هیچ هواپیمایی نمی‌توانست این مسیر را بدون سوخت‌گیری دوباره بپیماید.

این عملیات با موفقیت کامل به پایان رسید و منجر به نابودی کامل ۴۸ هواپیمای دشمن شد که بیشتر آنها بمب‌افکن‌های روسی بودند. موفقیت این افسران با ایمان از جان گذشته و نوآور، کنجکاوی کارشناسان مسائل جنگی را برانگیخت و آنها را به شگفتی واداشت.

نوآوری در عملیات دارخوین

عملیات فرماندهی کل قوا در منطقه دارخوین در ۲۱ خرداد ۱۳۶۰ انجام شد. این عملیات با توجه به تأثیرات آن در شکستن محاصره آبادان، از اهمیت زیادی برخوردار بود. هدف این عملیات، تصرف خاکریزهای دشمن و سه کیلومتر پیشروی به سمت جنوب بود. ابتکار سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، حفر کانالی به طول دو کیلومتر و با ارتفاع یک متر و هشتاد سانتی‌متر در دل تاریکی شب برای نزدیک شدن به موانع دشمن بود که سه ماه به طول انجامید. این کار برای نخستین بار در جنگ انجام شد و در غافل‌گیری دشمن و موفقیت عملیات، نقش مؤثری داشت.

ابتکار عمل در عملیات طریق القدس

هدف این عملیات، آزادسازی سوسنگرد و بستان و دست‌یابی به مرزهای

بین‌المللی بود. تاکتیک ویژه در عملیات طریق‌القدس، عبور از منطقه تپه‌های رملی بود که نقش اساسی و تعیین‌کننده‌ای در کسب پیروزی داشت. این ایده، از سوی سرلشگر شهید ولی‌الله فلاحی، فرمانده نیروی زمینی ارتش ارائه شد. عملیات در نیمه‌شب هشتم آذر ۱۳۶۰ با عبور از منطقه رملی آغاز شد. نوآوری رزمندگان دشمن را کاملاً گیج کرده بود، زیرا عبور نیروهای پیاده از تپه‌های رملی را تصور نمی‌کرد و این امر را تنها با هلی‌برد امکان‌پذیر می‌دانست. آنها هنگامی که تانک‌های ایران را در مقابل خود دیدند، بسیار غافل‌گیر شدند.

خلاقیت در عرصه مهندسی رزمی

خلاقیت در عرصه مهندسی رزمی دفاع مقدس، نقشی اجتناب‌ناپذیر در پیروزی‌های دوران دفاع مقدس داشت؛ به‌عنوان نمونه نوآوری و خلاقیت در ساخت پل شناور بشکه‌ای در دارخوین، احداث کانال سلمان برای جلوگیری از حرکت تانک‌های دشمن، احداث سد خاکی بر روی بهمنشیر پس از بمباران پل‌های روی رودخانه، احداث سنگر بتونی قابل حمل و سریع‌الاحداث قرارگاه‌ها و سنگرهای اجتماعی، احداث خاکریزهای تعجیلی، احداث پل بعثت روی اروندرود احداث پل خیبر، به‌کارگیری قایق‌های چوبی برای حرکت در مرداب و هور و نیزارها، ساخت راه شنی برای وانت لندکروز جهت عبور از رمل‌ها و ساخت بالن ابابیل برای مناطق تنگه‌ای در هنگام برخورد با هواپیماهای دشمن، از جمله فعالیت‌های نوآورانه و شجاعانه در زمینه مهندسی رزمی بود که با دست‌پرتوان رزمندگان اسلام انجام شد که به‌عنوان نمونه به دو مورد از آنها اشاره می‌شود.

پل بعثت، شاهکار مهندسی جنگ

پس از فتح فاو در آن سوی اروندرود، لازم بود تا بر روی این رودخانه خروشان، پلی احداث گردد. عرض رودخانه حدود ۹۰۰ متر و عمق آب ۱۶ متر و سرعت آب حدود ۷۰ کیلومتر بر ساعت بود. هیچ کارشناس نظامی و فنی احداث پل روی این رودخانه را ممکن نمی‌دانست. گروهی که شامل ۱۰۰۰ مهندس از دانشگاه‌های کشور به‌ویژه دانشگاه شریف و امیرکبیر بودند، در طول کمتر از ۶ ماه این شاهکار

مهندسی را خلق کردند. «پل بعثت» از ۳۴۰۰ لوله با قطر بیش از ۱/۳ متر ساخته شد. نحوه حمل، اتصال و به آب انداختن این لوله‌ها، نوع جدیدی از نوآوری دفاعی بود. عراق هیچ‌گاه نتوانست با بمباران هوایی این پل را تخریب کند!

طولانی‌ترین پل متحرک جهان، شاهکار دیگر مهندسی جنگ

ساختن یک پل آبی به طول حدود ۱۴ کیلومتر در ۱۸ روز و آن هم در هوای سرد زمستانی را به آسانی نمی‌توان باور کرد. این پل که بعدها به «پل خیبری» معروف شد، از ابتکارهای مهندس بهروز پورشریفی، فرمانده مهندسی رزمی جهاد سازندگی، بود. «پل خیبری» یک سازه سبک از ترکیب فایبرگلاس و فوم بود که درون محفظه‌ای از ورقه‌های محکم فلزی قرار می‌گرفت. این پل با متصل کردن بیش از ۲۰۰۰ قطعه ساخته شد و به دلیل وزن سبک هر قطعه، در صورت بمباران بلافاصله تعویض می‌شد. این پل باعث شد تدارکات لازم به جزایر مجنون، که در عمق ۱۴ کیلومتری داخل هور (چیزی شبیه یک دریای کم‌عمق) قرار داشت، برسد.

رزمندگان با مهارت‌ها و نوآوری‌های خود خدمات شایانی به اسلام و انقلاب نمودند که در این نوشتار تنها به بیان مختصر برخی از این ابتکارها بسنده شد.

تبدیل تهدید به فرصت^۱

شیوه مواجهه فعال یا منفعل با پدیده‌ها یکی از اصلی‌ترین انتخاب‌ها در تصمیمات یک انسان است که در تمام رویدادهای زندگی، خود را نشان می‌دهد چه در امور فردی مانند مباحث خانوادگی، چه در امور اجتماعی مانند مواجهه با دشمن، هرچه پدیده مهم تر باشد می‌تواند پیروزی‌هایی بزرگ یا شکست‌های سهمگینی را به همراه داشته باشد.

افراد منفعل با بروز اتفاقات و حوادث مختلف دست از تلاش و فعالیت شسته و ناامیدانه به نابود شدن زندگی و از بین رفتن آرزوهای خویش نگریسته و با بروز

۱. در فصل دوگانه ۵ به این موضوع کامل‌تر پرداخته شده است.

حوادث تلخ و طاقت فرسا تسلیم روزگار شده و گاهی حذف کردن صورت مسئله را بریافتن راه حل ترجیح می دهند به گونه ای که بعضی از آنها حتی با روی دادن اتفاق طبیعی چون سیل یا زلزله اقدام به خودکشی کرده و یا دچار افسردگی و سایر بیماری های روحی و روانی می شوند و اینگونه شکست های بزرگ را به سوی خود می کشند.

اما در مقابل افراد فعال با صبر و استقامت و تلاش خستگی ناپذیر به پیروزی های شیرین دست می یابند. آنان نه تنها در مقابل مشکلات و تهدیدها سر تعظیم خم نمی کنند بلکه تهدیدها را تبدیل به فرصت برای پیروزی هایی ارزشمند و بزرگ می کنند برای آنان تهدید یعنی یک فرصت بکر برای شکوفایی استعداد و به کارگیری همه توانایی های فردی و جمعی.

از کربلای ۴ تا کربلای ۵؛ از شکست تا پیروزی

در کوران جنگ، رزمندگان اسلام برای عملیات بزرگی برنامه ریزی کرده بودند که متأسفانه با افشاء عملیات توسط ستون پنجم دشمن، این عملیات به شکست انجامید. ناکامی در عملیات کربلای ۴ (۳ دی ماه ۶۵) به شکل نامطلوبی موقعیت برتر ایران را که با فتح فاو حاصل شده بود، تحت تأثیر قرار داد؛ از این رو فرماندهی عملیات، برای کم کردن تلفات، به سرعت دستور عقب نشینی داد و عملیات یک روزه کربلای ۴ بدون نتیجه قابل قبول متوقف شد. فرماندهی جنگ ایران پس از بررسی های متعدد و با درک اینکه عراق تصور می کند عملیات سالانه ایران انجام شده و دیگر عملیاتی در کار نخواهد بود، در اقدامی غافل گیرانه توانست در منطقه شلمچه که ۹۳٪ آن با انواع موانع ایذایی و نظامی عراق مسلح بود، عملیات کربلای ۵ را طراحی کرده و شرایط سیاسی نظامی را بار دیگر به نفع خود تغییر دهد.

طراحی و اجرای این عملیات که از دید ماهواره های جاسوسی آمریکایی و روسی پنهان مانده بود، اثری وضعی در صحنه دیپلماتیک به وجود آورد و برای اولین بار دو قطب شرق و غرب، شوروی و آمریکا، و رژیم بعث عراق به همراه

هم‌پیمانان عرب خود به این نتیجه رسیدند که قطعنامه‌ای را تصویب کنند که زمینه تغییر مواضع از صحنه نظامی به صحنه سیاسی را فراهم نماید.

عملیات کربلای ۵ در نیمه‌شب ۱۹ دی ماه ۶۵ با رمزی از زهرای علیها السلام در جبهه جنوب و در محور شلمچه-شرق بصره آغاز شد. این عملیات توسط ۱۶ لشکر و ۸ تیپ مستقل سپاه و با پشتیبانی امکانات ارتش، اعم از توپخانه، ضدهوایی و هوانیروز انجام شد که نتیجه آن، تصرف بیش از ۱۵۰ کیلومتر مربع از خاک دشمن، شامل ۱۱ قرارگاه ارتش عراق و چندین روستا و آزادسازی پاسگاه‌های بوبیان، شلمچه، کوت‌سواری، خین، ۱۴ کیلومتر از جاده آسفالته شلمچه-بصره، جزایر بوارین، فیاض و ام‌الطویل، بود

آبروی امام علی علیه السلام در قصر معاویه

در سیره اهل بیت علیهم السلام مواردی وجود دارد که نشان‌دهنده رویکرد تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها بوده و برای همه شیعیان عبرت‌انگیز است. برای نمونه روایتی در این باره ذکر می‌گردد.

نامه‌ای برای امیرالمؤمنین علی علیه السلام از سوی معاویه رسید. حضرت مهر نامه را شکست و قرائت نمود: «از طرف امیرالمؤمنین و خلیفه‌المسلمین، معاویه بن ابی سفیان، برای علی: ای علی، در جنگ جمل هر چه خواستی با ام‌المؤمنین، عایشه، و اصحاب رسول خدا، طلحه و زبیر، کردی. اکنون مهیای جنگ باش!»

حضرت جواب نامه را این‌گونه نوشت: «از طرف عبدالله: تو به ریاست می‌نازی و من به بندگی خداوند. من آماده جنگ هستم، به همان نشان که انا قاتل جدک و عمک و خالک؛ من همان قاتل پدر بزرگ و عمو و دایی تو هستم.»

سپس نامه را مهر و امضاء فرمود و از شاگردانی که در محضرش بودند، پرسید: کیست که این نامه را به شام ببرد؟ کسی جواب نداد. حضرت دوباره سؤال خود را تکرار فرمود. این بار طرّمّاح از میان جمعیت برخاست و عرض کرد: علی جان! من حاضریم. حضرت ضمن اینکه او را از متن تند نامه آگاه کرد، فرمود: طرّمّاح! به شام که رفتی، مواظب آبروی علی باش! طرمّاح گفت: سمعاً و طاعتاً. آنگاه

نامه را گرفت و به سوی شام حرکت کرد.

معاویه در باغ قصرش بود که عمرو عاص خبر رسیدن یکی از شاگردان اما علی علیه السلام را به او رساند. معاویه فوراً دستور داد که بساطی رنگین پهن کنند تا شکوه آن طرمّاح را تحت تأثیر قرار دهد و او را به لکنت بیندازد. دستور انجام شد. طرمّاح وقتی وارد شد و آن فرش‌های رنگین و بساط مفصل را دید، بی‌اعتنا به آن، با همان کفش‌های خاک‌آلوده‌اش قدم بر فرش‌ها گذاشت، خود را به معاویه رساند و همان‌گونه که او بر مسندش لمیده بود، طرمّاح نیز لم داد و پاهایش را دراز کرد.

اطرافیان معاویه به طرمّاح هشدار دادند که پاهایت را جمع کن! او گفت: تا آن مردک (معاویه) پاهایش را جمع نکند، من نیز پاهایم را جمع نخواهم کرد. عمرو عاص در گوش معاویه گفت: این مردی بیابانی است و کافی است که تو سر کیسه‌ات را کمی شل کنی تا او رام شود و لحنش را نیز عوض کند.

معاویه ضمن اینکه دستور داد تا سی‌هزار درهم نزد طرمّاح بگذارند، از او پرسید: از نزد که به خدمت که آمده‌ای؟ طرمّاح گفت: از طرف خلیفه برحق، اسدالله، عین‌الله، اُن‌الله، وجه‌الله، امیرالمؤمنین، علی بن ابی‌طالب، نامه‌ای دارم برای امیر زنازاده فاسق فاجر ظالم خائن، معاویه بن ابی‌سفیان.

معاویه ناراحت از اینکه سی‌هزار درهم نیز نتوانسته است این شاگرد امام علی علیه السلام را ساکت کند، گفت: نامه را بده ببینم! طرمّاح گفت: روی پاهایت می‌ایستی، دستت را دراز می‌کنی تا من نامه علی علیه السلام را ببوسم و به تو بدهم. معاویه گفت: نامه را به عمرو عاص بده! طرمّاح گفت: امیری که ظالم است، وزیرش نیز خائن است و من نامه را به خائنی چون او نمی‌دهم. معاویه گفت: نامه را به یزید بده! طرمّاح گفت: ما دل خوشی از شیطان نداریم، چه رسد به بچه‌اش! معاویه پرسید: پس چه کنیم؟ طرمّاح گفت: همان که گفتم.

بالاخره معاویه نامه را گرفت و خواند. بعد هم با ناراحتی تمام، کاتبانش را احضار کرد تا جواب نامه را این‌گونه بنویسد: «علی! عده لشکریان من به عدد ستارگان آسمان است. مهیای نبرد باش.»

طرمّاح برخاست و گفت: من خودم جواب نامه‌ات را می‌دهم: «علی علیه السلام خود

به‌تنهایی خورشیدی است که ستارگان تو در برابرش نوری نخواهند داشت!» سپس خواست برود که معاویه گفت: طرماح! سی‌هزار درهمت را بردار و سپس برو. طرماح بی‌اعتنا به گفته معاویه و بدون خداحافظی راه کوفه را در پیش گرفت. معاویه رو به عمرو عاص کرد و گفت: حاضریم تمام ثروتم را بدهم تا یکی از شما به اندازه یک‌ساعتی که این مرد از علی طرفداری کرد، از من طرفداری کند. عمرو عاص گفت: به‌خدا، اگر علی به شام بیاید، من که عمرو عاصم، نمازم را پشت سر او می‌خوانم؛ اما غذایم را سر سفره تو می‌خورم.^۱

حال اگر طرماح در مقابل معاویه سر تسلیم فرود می‌آورد، به‌یقین معاویه حملات خود را علیه امام علی علیه السلام آغاز می‌کرد؛ همان‌گونه که نمونه‌های تاریخی بسیاری از تجربه‌های تلخ عقب‌نشینی در مقابل دشمن وجود دارد.

اثرات انفعال در مقابل دشمن

در کارنامه تاریخی برخی از ملت‌ها، تعظیم در برابر دشمن و تسلیم شدن در جبهه نبرد با او وجود دارد. این کرنش‌ها عواقب سخت و گاه جبران‌ناپذیری را به‌دنبال داشته است که در ادامه برخی از این موارد معرفی می‌گردد. سرنوشت ما نیز مشابه این موارد خواهد بود، اگر سازش با دشمن را بر نبرد با او ترجیح دهیم.

الف) لیبی؛ مذاکره و مرگ

برنامه هسته‌ای قذافی برای کشور لیبی، نمونه بارزی از عهدشکنی و غیرقابل اعتماد بودن آمریکا است. معمر قذافی به‌دلیل دنبال کردن برنامه‌های هسته‌ای خود به‌شدت از لحاظ دیپلماتیک تحت فشار قرار گرفته و تحریم‌های زیادی از سوی آمریکا و متحدان غربی‌اش علیه او اعمال شده بود. از یک سو تحریم‌ها بود و از سوی دیگر فشارهای دیپلماتیک و قرار گرفتن نام این کشور در فهرست کشورهای حامی اقدامات تروریستی.

آمریکا حتی گاهی با تجاوز به حریم هوایی لیبی، قصد داشت محل استقرار قذافی را هدف قرار دهد. از سال ۱۹۷۹ یعنی سال ۱۳۵۷ شمسی که فشارها بر

۱. محمد بن محمد بن نعمان (شیخ مفید)، الاختصاص، ص ۱۳۸.

لیبیی آغاز شد، تا سال ۲۰۰۱ که آغاز گفت‌وگوهای رسمی دو کشور بود، لیبی تحت تحریم‌های گوناگونی قرار داشت. در سال ۲۰۰۱ اولین گفت‌وگوهای مقدماتی لیبی با غرب آغاز شد و در سال ۲۰۰۳ گفت‌وگوها تحت تأثیر جنگ آمریکا با عراق، چهره جدی‌تری به خود گرفت.

قذافی تصمیم گرفت ضمن پذیرفتن مسئولیت حمله به هواپیمای خطوط هواپیمایی پان‌امریکن و یا به قول رسانه‌ها، «حادثه هوایی لاکربی»، خسارت خانواده‌های قربانیان را بپردازد و از سوی دیگر در مذاکرات با آمریکا برای برداشته شدن تحریم‌ها، از حق این کشور برای داشتن برنامه هسته‌ای صلح آمیز نیز گذشت.

قذافی در آن زمان با همه مطالبات آمریکایی‌ها موافقت کرد. آنها از لیبی خواسته بودند ضمن انهدام و انتقال تجهیزات هسته‌ای این کشور به کشوری دیگر، دسترسی کامل و نامحدودی به بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی دهد و در عین حال از تمام فعالیت‌های هسته‌ای اعم از تحقیق و تولید دست بکشد.

لیبیی که برای برنامه هسته‌ای خود تحت فشار بود، در نهایت مجبور شد اطلاعات مربوط به چگونگی دستیابی به تجهیزات هسته‌ای را نیز در اختیار طرف غربی قرار داده و در عین حال برای مبارزه با شبکه القاعده در این کشور همکاری کاملی با آمریکایی‌ها داشته باشد. لیبی با به اجرا گذاشتن تمام خواسته‌های آمریکا توانست شاهد لغو شدن تعدادی از تحریم‌ها نیز باشد؛ اما در همان زمان نیز رییس سیا در کنگره و سفیر آمریکا در رژیم صهیونیستی به شدت با برداشته شدن تحریم‌های شورای امنیت علیه لیبی مخالفت کردند و هر روز اتهام تازه‌ای را متوجه این کشور ساختند.

در سال ۲۰۰۴، یعنی یک‌سال بعد از نزدیکی لیبی به آمریکا، این کشور معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای را امضا کرد و بازرسان آمریکایی و انگلیسی برای از بین بردن سلاح‌ها وارد این کشور شدند. بر اساس مطالبی که منابع لیبیایی

در همان زمان منتشر ساختند، مشخص شد بسیاری از این ورود و خروج‌ها که حجم زیادی از مراودات بین‌المللی لیبی را نیز تشکیل می‌داد، با ورود و خروج اطلاعات محرمانه از لیبی و تشریح زیرساخت‌ها و نقاط استراتژیک و حساس این کشور همراه بود. در مقابل، انگلستان در سال ۲۰۰۶ معاهده‌ای نظامی با لیبی با نام «نامه مشترک صلح و امنیت» امضا کرد تا در صورتی که لیبی مورد حمله قرار گیرد، انگلستان ملزم به حمایت از این کشور باشد.

آمریکایی‌ها نیز برای اینکه حسن نیت خود را اثبات کنند، پیمان‌های همکاری اقتصادی و البته نفتی را با این کشور به امضا رساندند. این پیمان‌ها هنوز به مرحله اجرای کامل در نیامده بود که عهدشکنی‌های غرب آغاز شد. تنها پس از گذشت ۵ سال آمریکا با متحد همیشگی خود انگلستان، به دلیل بالا گرفتن اعتراضات مردمی در لیبی به صورت هوایی به این کشور حمله کرد! انگلستان که زمانی متعهد شده بود از لیبی در صورت حمله نظامی کشوری دیگر دفاع کند، خود در حمله به لیبی تحت عنوان نیروهای ائتلاف یا ناتو حضور داشت. مسئولان سیاست خارجی انگلیس در همان زمان پا را فراتر گذاشته و اعلام کردند تا زمانی که ناآرامی‌ها در لیبی ادامه داشته باشد، در این کشور می‌مانند. این گونه بود که قذافی همه چیز را از دست داد!

ب) کره شمالی، سازش و شکست مذاکرات

نگاهی به روند فشارهای بین‌المللی بر کشورهای کره شمالی که به دنبال دستیابی به انرژی هسته‌ای بودند، نشان می‌دهد که بعد از حوادث ۱۱ سپتامبر در سال ۲۰۰۱، آمریکا با استفاده از فضایی که خود از این حادثه ساخته بود، بر شدت فشارهای بین‌المللی علیه برخی کشورها از جمله ایران، کره شمالی، عراق، افغانستان و لیبی افزود. حمله آمریکا به افغانستان و تهدید بوش پسر به حمله به کشورهای دیگر و محور شرارت خواندن ایران، کره شمالی و عراق باعث شد کشورهای دیگر نظیر لیبی به سرعت از مواضع قبلی خود کوتاه بیایند و کره شمالی نیز راهی برای کاستن از فشارهای بین‌المللی علیه خود بیابد.

آمریکا در سال ۲۰۰۱ به افغانستان و در سال ۲۰۰۳ به عراق حمله کرد. در این دوسال آمریکا محورهای شرارت را اعلام کرد و فشارهای بین‌المللی را بر این کشورها افزایش داد. ایران در سال ۲۰۰۳ پروتکل الحاقی را پذیرفت. بازرسی‌ها از تأسیسات هسته‌ای ایران شدت بیشتری گرفت. کره شمالی که از تعبیر محور شرارت بودن این کشور که توسط بوش اعلام شده بود، عصبانی بود، اعلام کرد که از معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای بیرون می‌آید. این کشور با اخراج بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، بار دیگر برنامه‌های هسته‌ای خود برای تولید نیروگاه برق را ادامه داد.

کره شمالی با این حال با ادامه یافتن گفت‌وگوهای شش جانبه با چین، ژاپن، کره جنوبی، روسیه و آمریکا موافقت کرد. دور اول این مذاکرات در همان سال ۲۰۰۳ به نتیجه‌ای ختم نشد. در دور دوم و سوم در سال ۲۰۰۴ نیز خلع سلاح کره شمالی مورد تأکید قرار گرفت و دولت کره شمالی موظف به هم‌زیستی مسالمت‌آمیز با کشورهای حاضر در مذاکره شد. در دور چهارم گفت‌وگوها کره شمالی سرانجام پذیرفت که برنامه‌های هسته‌ای خود را کنار بگذارد؛ البته این پذیرش با این شرط بود که اعطای کمک‌های مالی به این کشور ادامه یافته و در عین حال قدرت‌های بزرگ رآکتورهای آب سبک را برای تولید برق کره شمالی بسازند. در فاز دوم این گفت‌وگوها که از ۱۳ تا ۱۹ سپتامبر سال ۲۰۰۴ انجام شد، توافق «عمل در برابر عمل» مورد تأیید قرار گرفت و بر عادی‌سازی روابط کره شمالی با آمریکا و کره جنوبی و ژاپن تأکید گردید.

در رابطه با کره شمالی نیز عمل نکردن آمریکا به وعده‌هایش از سال ۲۰۰۵ آغاز شد. آمریکا در این سال با وجود توافق نهایی، تحریم‌های جدیدی علیه کره شمالی به اجرا گذاشت. در فاز اول مذاکرات به دلیل اینکه آمریکا حقی برای کره شمالی در دستیابی به انرژی هسته‌ای قائل نبود، مذاکرات به شکست انجامید. در فاز دوم نیز مخالفت آمریکا با تأسیس رآکتور آب سبک در این کشور، مذاکرات را به شکست کشانید. در فاز سوم این کره شمالی بود که کوتاه آمد و متعهد به از بین